

Sławomir Łodziński
 Zakład Socjologii Ogólnej IS UW
s.lodzinski@uw.edu.pl

dyżur: poniedziałek, godz. 13-14.00 (sala 212, Zakład Socjologii Ogólnej)

WSTĘP DO SOCJOLOGII.

Program wykładu i warunki zaliczenia w roku akademickim 2016/2017 (semestr zimowy, środa, godz. 14-16.00, sala nr 18)

Celem wykładu jest wprowadzenie do podstawowych pojęć, problemów oraz koncepcji badawczych w socjologii. Ma on przygotować studentów do bardziej wyspecjalizowanych przedmiotów prowadzonych w Instytucie Socjologii UW. W wykładzie szczególny nacisk będzie położony jest na prezentację złożoności i pluralizmu perspektywy badawczych oraz teoretycznych w socjologii. Będą przedstawiane zarówno podstawowe pojęcia socjologii, jak i historyczny kontekst ich powstania. Wykład stara się także ukazać główne spory toczące się między określonymi podejściami teoretycznymi w zakresie wyjaśniania podstawowych zjawisk społecznych, jak np. kultura, państwo, rynek itp.

Przedmiot kończy się egzaminem pisemnym w semestrze zimowym!

Podręczniki:

- Barbara Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2003 (lub nowsze wydania) następujące rozdziały: I –III (s. 19-91) oraz VIII-XVIII (s. 183-315);
- Mirosława Marody, *Jednostka po nowoczesności*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2014 (Roz. I. *Jednostka w społeczeństwie*, s. 12-35; Roz. IV. *Społeczne środowisko po-nowoczesności*, s. 119-164).

Warunki zaliczenia wykładu i egzaminu:

- **prowadzona jest lista obecności, obowiązkowe uczęszczanie na wykład (dopuszczalne są tylko dwie nieobecności, a nieusprawiedliwione nieobecności należy zaliczyć na dyżurze).**
- przedmiot kończy się egzaminem pisemnym opartym na wykładzie oraz wskazanych fragmentach podręcznika Barbary Szackiej oraz Mirosławy Marody. Ma on formę testu składającego się z 50 pytań oraz wymaga napisania dwóch krótkich – jednostronicowych - esejów, których temat jest wybierany z 6 propozycji.

Tematy wykładów:

1. Zagadnienia wstępne - przedmiot i zarys programu wykładu, literatura i organizacja zajęć, sposób zaliczenia zajęć i przeprowadzenia egzaminu. Przykład ewolucji postaw Polaków wobec innych narodów.

2. Rzeczywistość społeczna (I) – socjalizacja, role społeczne i kontrola społeczna. Mechanizmy i stadia procesu socjalizacji. Pozycje i role społeczne. Instytucje i mechanizmy kontroli społecznej. Systemy normatywne i sankcje, konformizm i dewiacja. Stabilność i zmiana w porządku społecznym.

3. Rzeczywistość społeczna (II) - rodzina i pokrewieństwo. Pokrewieństwo. Małżeństwo i strategię zawierania małżeństw. Pojęcie rodziny, struktura i funkcje, podziały. Przemiany współczesnej rodziny. Rodzina we współczesnym społeczeństwie polskim.

4. Rzeczywistość społeczna (III) - grupa społeczna i kapitał społeczny. Pojęcie grupy społecznej, zbiorowość a grupa. Typy i odmiany grup społecznych. Grupy formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne. Społeczność lokalna. Kapitał społeczny.

5. Rzeczywistość społeczna (IV) – kultura: wartości, normy, symbole. Naukowe i potoczne rozumienie kultury. Pojęcie i sfery kultury. Kategorie kultury, kultura masowa i popularna. Kultura symboliczna - wartości, normy i symbole. Wartości „materialistyczne” i „post-materialistyczne”.

6. Religia. Religia w ujęciu socjologicznym. Teorie religii i religijności. Zjawisko indywidualizacji i „prywatyzacji religii”, nowe ruchy religijne. Religijność i Kościół katolicki we współczesnym społeczeństwie polskim.

7. Naród i etniczność. Kategorie „swój” i „obcy” w życiu społecznym. Etniczność i jej przejawy. Grupa etniczna i naród, mniejszości narodowe. Problemy państwa narodowego.

8. Organizacje i instytucje społeczne (model „biurokracji”). Instytucja a organizacja. Socjologiczne rozumienie instytucji, typy i rodzaje instytucji. Podejście instytucjonalne w socjologii. Teoria biurokracji Maxa Weбера, ograniczenia racjonalności i dysfunkcje biurokracji. Nowe wzory organizacji.

9. Nierówności i struktura społeczna. Zróżnicowanie społeczne i struktura społeczna. Wielkie i małe struktury społeczne. Nierówności społeczne – geneza i funkcje nierówności. Pojęcie klasy społecznej. Ruchliwość społeczna.

10. Ubóstwo, płeć i wiek w społeczeństwie. Bogactwo i bieda w społeczeństwie, miary ubóstwa. Pojęcia „wykluczenia społecznego” i marginalizacji społecznej. Płeć jako kategoria zróżnicowania społecznego oraz kategoria kulturowa (płeć biologiczna i kulturowa - pojęcie „gender”). Wiek jako kategoria zróżnicowania społecznego oraz kategoria kulturowa.

11. Polityka w społeczeństwie (demokracja i państwo). Władza w społeczeństwie. Socjologiczne rozumienie polityki, demokracja oraz jej zróżnicowanie. Społeczeństwo obywatelskie, partie polityczne i grupy nacisku. Struktura oraz funkcje państwa. Państwo opiekuńcze.

12. Rynek w społeczeństwie (porządek ekonomiczny w społeczeństwie). Instytucja rynku w myśli społecznej. Rynek i gospodarka rynkowa w społeczeństwie. Max Weber i „duch kapitalizmu”. Produkcja i konsumpcja, życie w społeczeństwie konsumpcyjnym (macdonaldyzacja i disneizacja życia).

13. Nowoczesność i rozwój społeczny. Klasyczne socjologiczne teorie rozwoju i zmiany społecznej Socjologia a nowoczesność. Kryteria rozwoju społecznego (*Human Development Index*).

14. Globalizacja i „późna nowoczesność”. Globalizacja i procesy globalizacji w różnych dziedzinach. Pojęcie „nowej lokalności” (glokalizacja). Koncepcje społeczeństwa ponowoczesnego: „późna” i „płynna” nowoczesność, społeczeństwo „ryzyka” i „społeczeństwo sieciowe”.

15. Podsumowanie wykładu - charakter socjologii i historyczne warunki jej powstania. Podsumowanie wykładu. Socjologia jako nauka: przedmiot socjologii, główne pojęcia i koncepcje. Nowe koncepcje i wyzwania badawcze w socjologii współczesnej. Specyfika rozwoju socjologii w Polsce.